Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 20 Kolovoz 2001 22:19

Svjedoci smo da kuna deprecira u odnosu na referentnu valutu - marku I da se povećavaju kamatne stope. U „Jutarnjem listu“ od 20. kolovoza ovo je nazvano paradoksalnom situaciom. Drugim rječima valja odgovoriti na pitanje kako je moguće da kuna deprecira i da kamatne stope rastu? Odnosno: zašto banke ne prodaju devize i tako smanje svoju potreažnju za kunama što bi smanjilo kamatne stope?

Kao prvo, valja istaći da je tečaj kune definiran parcijalnom a ne općom ravnotežom. Naime, u uvjetima kada je postojao priliv deviza po osnovu zaduživanja u inozemstvu i prodaje obiteljskog srebra bilo je jasno poslovnim bankama da valja smanjiti deviznu poziciju. Danas kada je svima jasno da nema značajnijih priliva po navedena dva osnova poslovne banke će koliko je to moguće produžiti svoju deviznu poziciju. Tako banke se prilagođavaju uvjetima koje zahtjeva opća ravnoteža a parcijalna neravnoteža je samo svima prepoznatljiv odnos na relaciji svekolikih odnosa sa inozemstvom.

Nadalje, ne treba gubiti iz vida da se priča odvija u vrijeme kada je špica turističke sezone. Očito postaje jasno da je pitanje stabilne kune odnosom ponude i potražnje kune i njezine uloge u transformacijskoj funkciji deviza stvar prošlosti i da nije više moguće veličinom nacionalnog tržišta voditi politiku tečaja. U istoj mjeri u kojoj je bilo moguće manipulacijom novčane mase održavati tečaj kune sada je jasno da će novčana masa i tečaj biti odvojeni i da će se ravnati po različitim parametrima. Eto dragi čitaoče što je RATEX (racionalna očekivanja).

Kako potražnja za kunama rasta jer se odvija transformacija kuna u devize to je i razumljivo da se povećavaju kamatne stope. Emisija državnih trezorskih zapisa nije uspjela jer je kamatna stopa bila nedovoljno visoka. Ako je kamatna stopa prinos na odgođenu potrošnju uvećan za rizik (posebno je rastući rizik dodatne deprecijacije kune) to je moguće ocjeniti kuda plovi ovaj brod.

Postavlja se pitanje kako je moguće da poslovne banke u toj mjeri determiniraju kretanje tečaja i što je sa centralnom bankom? Upravo internacionalizacija banaka i mogućnost njihovog djelovanja na bazi marginalnih troškova im omogućuje ovu i ovakvu politiku. Domaće i male banke nisu u stanju provoditi takvu politiku. Naime, strane banke lako mogu definirati politiku svojih „kćeri“ u Hrvatskoj i snositi rizik poslovanja. Prema tome, ako makroekonomski pokazatelji ukazuju na ranjivost kune nema nikakvog razloga da njihove „kćeri“ ne spekuliraju na deprecijaciji kune što će se i dogoditi. Upravo nivo internacionalizacije poslovnih banaka pokazuju koje su mogućnosti tih banaka i koliko je cjela priča odvojena od procesa reprodukcije. Dovoljno je promatrati kretanje tečaja u zadnjih mjesec dana pa da se vidi u kojoj je mjeri ranjiva hrvatska privreda (čitaj: ovisna).

Polako ali sigurno stižu računi dosadašnje poltike na naplatu. Do jučer smo ignorirali probleme koji su od strane vladinih dužnosnika i stručnjaka svakako morali biti identificirani i za koje se je vlada morala priremiti. Opet smo zakasnili i po starom običaju nikom ništa. Moji apeli o nužnosti analize što se je dogodilo u bankarskom sistemu proteklih deset godina I dalje ne nalazi razumjevanje. Do kada će to biti tako neznam. Jedino što je izvjesno da će se stvari dodatno komplicirati I da će biti sve teže izaći iz ove nezavidne situacije.

Rješenje je u jasnom dijagnosticiranju stanja I određivanju primjerene terapija. Za to je potrebna koncepcija I strategija razvoja. Vjerojatno pričam uzalud ali neka ostane zapisano da je bilo poziva da se nešto učini.